

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เห็ดแปรรูปด้วยสมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่น
บนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลละหาน
อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
PRODUCT DEVELOPMENT OF MEDICINAL MUSHROOM
PROCESSING ACCORDING TO LOCAL WISDOM BASED
ON SUFFICIENCY ECONOMY AND CREATIVE ECONOMY
IN LAHAN SUBDISTRICT, SQUARE DISTRICT,
CHAIYAPHUM PROVINCE.

¹ลักขณา สุกใส, ²ฤทธิชัย ฟานาค และ ³ศาสตรศิลป์ ละม้ายศรี

¹Luckhana Suksai, ²Ritthichai Phanak and ³Sadsin Lamaisri

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย
Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand.

¹Luckhana.su@cpru.ac.th.com

Received :March 10, 2022; Revised :March 25, 2022; Accepted :April 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์เห็ดแปรรูปด้วยสมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลละหาน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ วิธีดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) โดยวิธีการ สัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม ผลทางวิจัยพบว่า 1)การศึกษาขั้นตอนการเพาะเห็ดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ในจังหวัดชัยภูมิ มีขั้นตอนการเพาะเห็ดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิมี 6 ขั้นตอน 2) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ 2.1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปเห็ดทอดกรอบ 2 สูตร 2.2) การพัฒนาตรา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

² อาจารย์, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

³ อาจารย์, ดร., คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

สินค้าของวิสาหกิจชุมชน 1 ตรา การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน 2 แบบ 2.3) เพิ่มช่องทางการตลาดแบบ online โดยการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ ประกอบด้วย Facebook 3) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในเรื่อง ขั้นตอนการเพาะเห็ด การพัฒนาการแปรรูปเห็ดทอดกรอบ 2 สูตร แนวคิดการออกแบบตราสินค้าให้กับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบ online และ 4)การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิต และการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ คู่มือแนวทางขั้นตอนการเพาะเห็ด การพัฒนาแปรรูปเห็ด

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การแปรรูปเห็ดด้วยสมุนไพร,ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

Research subject Product development of medicinal mushroom processing according to local wisdom based on sufficiency economy and creative economy in Lahan Subdistrict, Square District, Chaiyaphum Province How to conduct field surveys and collect data by participant observation The results showed that 1) A study of mushroom cultivation process of community enterprises of mushroom farmers group in Chaiyaphum Province There are 6 steps to cultivate mushrooms of community enterprises of mushroom farmers in Chaiyaphum Province 2) Processing of products of enterprises Community of Mushroom Farmers in Chaiyaphum Province 2.1) 2 formulas of processed products of fried mushrooms 2.2) brand development of community enterprises 1 brand development of packaging of community enterprises 2 types 2) Processing of products of enterprises Community of Mushroom Farmers in Chaiyaphum Province 2.1) 2 formulas of processed products of fried mushrooms 2.2) brand development of community enterprises 1 brand development of packaging of community enterprises 2 types and 4) creating a body of knowledge about production and marketing organic products Guide to Mushroom Cultivation Procedures Mushroom Processing Development

Keywords : Product development, Processing of medicinal mushrooms, Local wisdom

บทนำ

เห็ดเป็นอาหารของคนไทยมาหลายยุคหลายสมัย ทั้งเห็ดที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ เห็ดที่ลงมือ ปลุกเลียนแบบธรรมชาติ และเห็ดที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งเห็ดเหล่านั้นก็ล้วนแต่มีคุณค่า ทางด้านโภชนาการหลากหลายด้วยกันทั้งนั้น (เกษตรอินทรีย์, 2564: ออนไลน์) ในปัจจุบัน ผู้บริโภค จึงให้ความสนใจในการบริโภคเมนูเห็ดชนิดต่างๆ มากขึ้น เนื่องจากเห็ดเป็นอาหารที่ให้โปรตีน วิตามิน และเกลือแร่สูง นอกจากนี้เห็ดยังมีคุณสมบัติเป็นยารักษาโรคได้อีกด้วย ได้มีรายงานว่าใน ต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน มีการใช้เห็ดเป็นยาสมุนไพรมานานกว่าสี่พัน ปี สำหรับประเทศไทยแพทย์พื้นบ้าน ไทยได้ใช้เห็ดสมุนไพรหลากหลายชนิดในการรักษาโรคนานแล้ว เช่น เห็ดหอม เห็ดฟาง เห็ดเป่าฮือ เห็ดแครง เห็ดหลินจือ เห็ดหูหนู เห็ดหูหนูขาว เห็ดนางรม เห็ดภูมิลาลา (เห็ดหัวลิง) เห็ดโคนญี่ปุ่น (เห็ดยานางิ) เห็ดเข็มเงิน เข็มทอง และเห็ดกระด้าง โดยใช้เห็ดแครงแก้อ่อนเพลีย รักษาโรคสตรี เห็ดเป่าฮือต้านแบคทีเรียและมะเร็ง เห็ดหลินจือรักษา ระบบ ทางเดินอาหาร ทางเดินหายใจ และระบบไหลเวียนโลหิต เห็ดหูหนูขาวช่วยบำรุงน้ำ อสุจิ ไต ตับ ปอด กระเพาะ และบำรุงสุขภาพมารดาหลังคลอด เป็นต้น (สมหวัง สงแสง, 2564: ออนไลน์)

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปรับปรุงและพัฒนาการเพาะเห็ดไปมาก จนกลายเป็น อาชีพหลัก ที่สำคัญของเกษตรกรอาชีพหนึ่ง ถ้าจะเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย แล้ว ประเทศไทยจัด อยู่ในระดับแนวหน้า จะเป็นรองอยู่บ้างก็แต่ประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น จำนวนเห็ดที่ผลิตได้สูงสุดในแต่ละปี คือ เห็ดฟาง ส่วนเห็ดที่ผลิตได้น้อยและน้อยมากคือ เห็ด แชมปิญองและเห็ดหอม โดยมีสาเหตุมาจาก ฤดูกาลและวัสดุที่ใช้เพาะ ซึ่งยังไม่สามารถ ควบคุม ปรับปรุงและดัดแปลงให้เหมาะสมได้ตลอดทั้ง ปี แต่อย่างไรก็ตามอาชีพการเพาะ เห็ดเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้ประเทศชาติปีละไม่ น้อยกว่า 1,200 ล้านบาท และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากคุณภาพของเห็ดของประเทศไทย ได้รับการ พัฒนาขึ้นจนเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก (วิชาการ.คอม, 2564: ออนไลน์)

จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สืบเนื่องจาก ภูมิศาสตร์ที่ตั้งของจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของภาคอีสาน มีการกำหนด วิสัยทัศน์ของจังหวัด ชัยภูมิ คือ “เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ ศูนย์กลาง บริการทางการศึกษา และวัฒนธรรม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี” (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2564 :120) แต่จาก การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ พบว่า จุดอ่อน (Weaknesses) ของจังหวัดชัยภูมิ คือ การผลิตพืชเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน GAP และมีการผลิตที่ไม่เหมาะสม กับพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2564 : 3-17) และที่ ผ่านมาภาคการเกษตรจะประสบกับ ปัญหาของการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกเนื่องจาก ร้อยละ 80

จากปัญหาดังกล่าวสำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ จึงได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชใช้น้ำน้อย ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งพืชที่สามารถปลูกในช่วงระยะนี้ได้ คือ ข้าวโพด ถั่ว ลิสง มันแกว ผักคะน้า เห็ดหูหนู มะม่วง และ มะนาว พร้อมกับแนะนำให้เลี้ยงสัตว์ จำพวก ไก่ ฟาร์มเมือง ด้วย เพื่อสนับสนุนให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมและรายได้ในหน้าแล้ง (สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น.จำกัด, 2564: ออนไลน์) ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานเกษตรอำเภอจัตุรัส อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีการส่งเสริมการเพาะเห็ดออร่อยเด็ดทั้งอำเภอ โดยรณรงค์ให้เกษตรกรเพาะเห็ดเพื่อ เพิ่มโปรตีนในครัวเรือนในฤดูแล้งเพื่อเป็นการลดรายจ่าย เน้นให้ธรรมชาติและเห็ดเพาะปลูกง่าย และเป็นความต้องการในการบริโภคของเกษตรกร และเป็น การแก้วิกฤตภัยแล้งนอกเขตชลประทาน อีกทาง (สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง, 2564: ออนไลน์)

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแปรรูปเห็ดสมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง” และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลละหาน อำเภอจัตุรัส” จังหวัดชัยภูมิ ขึ้น เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดชัยภูมิต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา สถานภาพการผลิต ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการผลิตเน้นเกษตรอินทรีย์ แบบยั่งยืนในระดับฟาร์มของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อวิเคราะห์วิถีการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และการเพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าเกษตร อินทรีย์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับภาคีเครือข่าย องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ-เอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลและเป็นเครือข่าย การผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์เห็ดแปรรูปด้วยสมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลละหาน อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร คือ วิชาทกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 57 กลุ่ม (ระบบสารสนเทศวิชาทกิจชุมชน กองส่งเสริมวิชาทกิจชุมชน ศูนย์สารสนเทศกรมส่งเสริมการเกษตร, 2564: ออนไลน์) โดยมีรายชื่อวิชาทกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะเห็ด ในจังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มตัวอย่าง คือ วิชาทกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ด อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 3 กลุ่ม

2. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) โดยวิธีการ สัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผลอย่างถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ โดยขั้นแรกได้เริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสารจากนั้น จะใช้วิธีการเก็บข้อมูล จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดย การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมี อุปกรณ์ช่วยความจำในการเก็บบันทึกข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึกช่วยจำ เทปบันทึกเสียงและกล้อง ถ่ายรูป รายละเอียดการเก็บข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็นขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 1 ต้นน้ำ : การผลิต เพื่อการพัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของวิชาทกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ การดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ของ วิชาทกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิในปัจจุบันในด้านการจัดพื้นที่เกษตร (Zoning) และการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และดำเนินการอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแก่เกษตรกร เพื่อให้มีความรู้ในกระบวนการผลิต และปัจจัยสนับสนุนใน การผลิตเพื่อเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practices ; GAP) หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Agricultural Certification Thailand ; ACT) ซึ่งวิชาทกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิสามารถเป็น ผู้จัดการฟาร์มที่เป็นมืออาชีพ (Smart Farmer) ส่งผลให้มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพการผลิตเน้น เกษตรอินทรีย์แบบยั่งยืนในระดับฟาร์มของวิชาทกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 2 กลางน้ำ : การแปรรูปและเพิ่มมูลค่า เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ การดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ โดยการจัดการความรู้ในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสร้างบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่งผลทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิได้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ (Innovation Product)

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 3 ปลายน้ำ : การตลาด เพื่อพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ การดำเนินการศึกษาวิเคราะห์วิธีการตลาด ในการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดโดยการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายและการพัฒนาสื่อดิจิทัล (Digital Media) ในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม เกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ ส่งผลทำให้สร้างระบบการกระจายสินค้า (Distribution Channel) ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ มีการดำเนินงานอย่างมี ประสิทธิภาพ เกิดความสมดุล และความยั่งยืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic Synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอธิบายเนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์เห็ดแปรรูปด้วยสมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่น
บนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลละหาน อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ (Objective)	กิจกรรม (Activity)	ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)
1	1.1 ศึกษาขั้นตอนการเพาะเห็ดของ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรผู้ เพาะเห็ดใน จังหวัดชัยภูมิ	1. ขั้นตอนการเพาะเห็ดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม เกษตรกรผู้เพาะ เห็ดในจังหวัดชัยภูมิมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อกำหนด ทางเลือก ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการ ปลูกเห็ดแต่ละชนิด ขั้นตอนที่ 3 การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก ขั้นตอนที่ 3.1 อุปกรณ์การนั่งฆ่าเชื้อ ขั้นตอนที่ 3.2 โรงเรือน ขั้นตอนที่ 3.3 อุปกรณ์เกี่ยวกับการเพาะเห็ด ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการหยอดหัวเชื้อลงในถุง ขั้นตอนที่ 5 การเตรียมการเปิดดอก ขั้นตอนที่ 6 วิธีการเปิดดอก 2. ขาดความรู้ในเรื่องการแปรรูปและการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3. ไม่มีตราสินค้าที่โดดเด่น 4. บรรจุภัณฑ์มีลักษณะแบบทั่วไปและไม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า 5. ขาดช่องทางการจัดจำหน่าย	ขั้นตอนการเพาะ เห็ดที่ได้มาตรฐาน GAP/ACT ได้แนว คิดในการแปรรูป เพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์ สร้าง ตราสินค้าและ บรรจุภัณฑ์ที่มี ความโดดเด่น และ พัฒนารูปแบบช่อง ทางการจัด จำหน่าย
2.	2.1 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่ม เกษตรกรผู้ เพาะเห็ดใน จังหวัดชัยภูมิ	ผลิตภัณฑ์แปรรูปเห็ดทอดกรอบ 2 สูตร สูตรที่ 1 เห็ดสมุนไพร สูตรที่ 2 เห็ดสวรรค์	ผลิตภัณฑ์แปรรูป เห็ด ทอดกรอบ ของกลุ่ม วิสาหกิจ ชุมชน

วัตถุประสงค์ (Objective)	กิจกรรม (Activity)	ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)
2	2.2 การพัฒนาตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ 2.3 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ 2.4 การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดใน จังหวัดชัยภูมิ	ได้ตราสินค้าจำนวน 1 ตรา ได้บรรจุภัณฑ์จำนวน 2 แบบ โดยแบ่งตามประเภทสูตรเห็ด ทอดกรอบ เพิ่มช่องทางการตลาดแบบ online โดยการ ใช้สื่อสังคม ออนไลน์ ประกอบด้วย Facebook และ Instagram	วิสาหกิจชุมชนมีตรา สินค้าที่ลูกค้าสามารถ จดจำได้ วิสาหกิจชุมชนได้บรรจุภัณฑ์ที่โดดเด่น สวยงาม วิสาหกิจชุมชนได้ขยาย รูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น
3.	3.1 การจัดการถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับภาคีเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาครัฐ-เอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง	ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในเรื่อง 1. ขั้นตอนการเพาะเห็ด 2. การพัฒนาการแปรรูปเห็ดทอดกรอบ 2 สูตร 3. แนวคิดการออกแบบตราสินค้าให้กับวิสาหกิจชุมชน 4. แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น 5. ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบ online	สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความรู้เพิ่มรู้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลขั้นตอนการเพาะเห็ดเพื่อให้ได้มาตรฐาน GAP/ACT ซึ่งมีขั้นตอนการเพาะเห็ด จำนวน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อกำหนดทางเลือก ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกเห็ดแต่ละชนิด ขั้นตอนที่ 3 การเพาะเห็ดใน ถังพลาสติก ในการจัดเตรียมอุปกรณ์การนั่งฆ่าเชื้อ โรงเรือน และอุปกรณ์เกี่ยวกับการเพาะเห็ด ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการหยอดหัวเชื้อลงในถุง ขั้นตอนที่ 5 การเตรียมการเปิดดอก และขั้นตอนที่ 6 วิธีการเปิดดอก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของคลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนครพนม (2557) ได้ จัดทำ รายงานผลการดำเนินการโครงการหมู่บ้านเทคโนโลยีการผลิตเห็ดประจําปีงบประมาณ 2556 โดยพื้นที่ดำเนินการคือ กลุ่มผู้ผลิตเห็ดบ้านดงครามตำบลธาตุพนม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนมพบว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการโรงเรือนเพาะเห็ด และการใช้ประโยชน์จากก้อนเชื้อเห็ดเก่าเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการจัดการโรงเรือนเพาะเห็ดที่ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมกับพื้นที่ และนำเสนอโรงเรือนรูปแบบต่างๆ รวมถึงถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเพาะเห็ดแบบต่างๆ เช่น การเพาะเห็ดแบบถุงโดยใช้ฟางหมัก การเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ย ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการเพาะ เห็ดในขอนไม้เทคโนโลยีการผลิตหัวเชื้อเห็ดโดยการใช้ข้าวเปลือกแทนข้าวฟ่าง สอดคล้องกับวิชฌณี ยืนยงพุทธกาล (2558) การศึกษาปริมาณสารพิษเคมีที่สำคัญต่อสุขภาพจากเส้นใยของเห็ดที่เพาะเชิงการค้าและการนำเส้นใยเห็ดผงไปใช้ในผลิตภัณฑ์อาหาร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีที่สำคัญของส่วนที่นิยมบริโภค(บริเวณล ตันและหมวกเห็ด) และส่วนเหลือทิ้ง (บริเวณรากหรือเส้นใย) ของเห็ดที่เพาะเชิงการค้า จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ เห็ดเข็มทอง (*Flammulina velutipes*) เห็ดนางฟ้า (*Pleurotus sajor-caju* (Fr.) Singers) และ เห็ด ขอน ขาว (*Lentinus squarrosulus* Mont.) สำหรับเห็ดเข็มทอง พบว่า เห็ดส่วนที่นิยมบริโภคและส่วนเหลือทิ้ง มีปริมาณโปรตีน และปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่ปริมาณกาบา และสมบัติการเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$) สำหรับเห็ดนางฟ้าและเห็ดขอนขาว

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้มีการพัฒนาแปรรูปเห็ด คือ เห็ดทอดกรอบ ซึ่งมีด้วยกัน 2 สูตร คือ สูตร เห็ดสมุนไพร และสูตรเห็ดสวรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของ รวิภา ยงประยูร (2558) ได้การวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการผลิตเห็ดอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพเพาะเห็ดบ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอดงหลวง จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตเห็ดอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมทั้งประเมินประสิทธิผลของเครื่องอบแห้งฯ และความพึงพอใจในการพัฒนากระบวนการผลิตเห็ดอบแห้งด้วยพลังงาน

แสงอาทิตย์ ด้วยการปรับปรุง เครื่องอบแห้งเดิมที่กลุ่มวิสาหกิจใช้ในการอบแห้งเห็ด ณ บ้านของคุณพัชรินทร์ หอมสุวรรณ เฉพาะการปรับเปลี่ยนวัสดุ ห่อหุ้มเครื่องอบแห้งฯสามารถเพิ่มค่าประสิทธิภาพ 14.36 เปอร์เซ็นต์ซึ่งมากกว่าเครื่องอบแห้งเดิมที่มีค่าประสิทธิภาพเพียง 2 เปอร์เซ็นต์ในขณะที่การติดตั้งอุปกรณ์เพิ่มความเร็วอากาศที่ไหลผ่านวัตถุขึ้น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้เท่ากับ 24.29 เปอร์เซ็นต์นอกจากนี้การใช้เครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจกสามารถสร้างจุดคุ้มทุนที่รวดเร็วที่สุดโดยการ ขายปลีกแบบ 35 บาทต่อ 25 กรัม ด้วยปริมาณการจำหน่ายเห็ดแปรรูปจำนวน 1,905 กระปุก และระยะคืนทุนภายใน 1 ปี ทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มอาชีพในชุมชนที่ใช้งานเครื่องอบแห้งดังกล่าว ทั้งใน ส่วนความรู้ความเข้าใจ และการนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์ ได้จริงในชุมชนของตนเอง มากกว่าร้อยละ 91 จากสองกลุ่ม วิสาหกิจ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาชีพเพาะเห็ดบ้านทุ่งบ่อแป้น และ กลุ่มหัวใจผักตากแห้งร่องเคาะ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เห็ดแปรรูปด้วยสมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลละหาน อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ขั้นตอนการเพาะเห็ดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ มีขั้นตอนการเพาะเห็ดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิมี 6 ขั้นตอน 2) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดชัยภูมิ 2.1)ผลิตภัณฑ์แปรรูปเห็ดทอดกรอบ 2 สูตร 2.2) การพัฒนาตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชน 1 ตรา การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน 2 แบบ 2.3) เพิ่มช่องทางการตลาดแบบ online โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2564), *เป้าหมายนวัตกรรม*. 3 กันยายน 2564. <http://library.dip.go.th/Industrial%20Innovation/www/inno-1-03.html>
- คลินิกเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยนครพนม. (2557) *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการหมู่บ้านเทคโนโลยีการผลิตเห็ดปีงบประมาณ 2556*. รายงานผลการดำเนินการโครงการหมู่บ้านเทคโนโลยีการผลิตเห็ดประจำปีงบประมาณ 2556 มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ณัฐนันท์ ฐิตยาปราโมทย์. (2554). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนเพาะและแปรรูปเห็ดบ้านสวนแม่วะ ตำบลสันดอนแก้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง*, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

- วชิรญา เหลียวตระกูล.(2560). *การยกระดับผลิตภัณฑ์แปรรูปให้ทัดเทียมคู่แข่งการค้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. รายงานการวิจัย : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).ออนไลน์ [สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564]
- รวิภา ยงประยูร. (2558).*การพัฒนากระบวนการผลิตให้ตอบโต้ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ เพาะเห็ดบ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปรางคก อำเภอดำรงวิทยาร จังหวัดลำปาง*. วารสาร การพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 3(2): 133-140.
- ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร (Food Network Solution), (2564). *การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเหมาะสม (Good Agriculture Practices เรียกว่า GAP)* 3 กันยายน 2564. <http://www.foodnetworksolution.com/news and articles/article/0058/good-agricultural-practice>.
- สมหวัง สงแสง. (2564), *ผลิตเห็ดปลอดภัยภายใต้ระบบ GAP*. 3 กันยายน 2564. <http://bdssp.com/images/pdf-research/Mushroom-production-safety-under-GAP.pdf>.
- สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดชัยภูมิ พ.ศ.2560-2564* 3 กันยายน 2564. <http://www.chaiyaphum.go.th/.../598/...ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/.../1328-2564-2>.
- สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น. จำกัด. (2564), *ชัยภูมิแล้งผุด400โครงการเสริมรายได้*. 3 กันยายน 2564. <http://www.innnews.co.th/show/685187/ชัยภูมิแล้งผุด 400โครงการเสริมรายได้>.
- สำนักงานเกษตรอำเภอจัตุรัส (2564), *เพาะเห็ด....อร่อยเด็ดทั้งอำเภอ*. 3 กันยายน 2564 <http://nadun.chaiyaphum.go.th.doae.go.th/home.html>.
- Carpenter, Mason A. and Sanders, Wm. Gerard. (2009). *Strategic Management: A Dynamic Perspective concepts and cases. (2nd ed.)*. New Jersey: Pearson Education.

